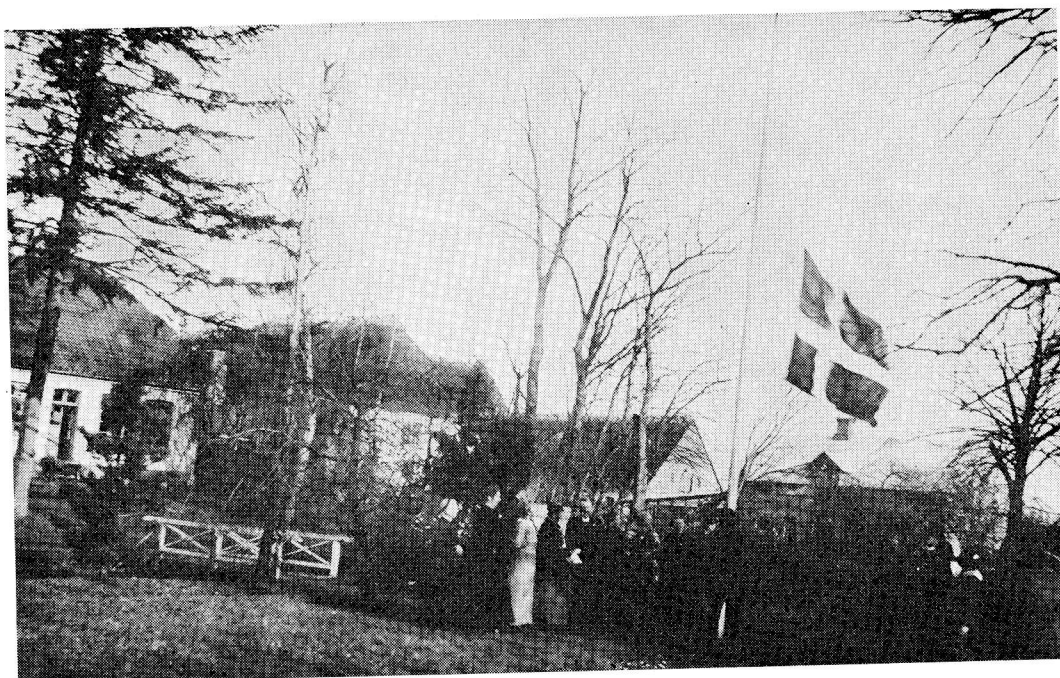

Flaghejsning på Nørremølle.

10. februar 1920 og 1980

AF INGEBORG POULSEN

Fru Ingeborg Poulsen, Åbenrå, havde ikke stemmeret 10. februar 1920 – hun måtte blive hjemme og røre i suppegryden. Men hun var med til at fejre dagen – både i 1920 og i 1980.

10. februar 1980 fejredes 60-årsdagen for folkeafstemningen i Sønderjylland 1920 under overvældende tilslutning; mange steder sprængtes rammerne, lokalerne var overfyldte, og man måtte til nabobyerne for at låne kopper til det obligatoriske kaffebord. Der blev sunget med begejstring og mange, som selv havde oplevet dagen i 1920, fortalte minder fra dengang. En mand fra Sønderborg havde da råbt over gaden til en bekendt: »Æ æ så dansk, så dansk, te æ kan it

væ ve mæ sjæl«, og sådan følte vi det, vi dirrede af begejstring.

Det var også fornøjeligt at høre episoder fra den tid, det kostede noget at være dansk. En flok unge piger gik hjem fra møde og sang på vejen de forbudte sange, som i den blå sangbog kun havde nummer og hvide blade. Gendarmen var på vagt, og en ung mand fik en bøde på tre mark. Da han næste morgen fortalte sin far det, svarede denne: »Det var godt min dreng, syng du kun næste gang igen«, og det gjorde han så, og gendarmen var der igen og afkrævede ham tre mark til.

Festen i Broager blev transmitteret af radioen, så hele landet kunne være med i vor feststemning.

Dorthea og Christen Hanssen, der flyttede ind på Nørremølle 1891, oplevede Genforeningen på slægtsgården.

Jeg oplevede dagen i 1920 som 19-årig i mit hjem på Nørremølle og var jo ked af, at jeg ikke var 20 år, så jeg kunne stemme, men så passede jeg suppegryden. Jeg mindes ikke, at vi før har haft sådan en festmiddag med vin, taler og sange.

Vi havde mange tilrejsende gæster. Kl. 8 samledes vi alle ved flagstangen og mens vi sang »Hil dig vor fane«, hejste far dybt rørt det gamle Dannebrog, der fra 1878-1891 havde vajet over deres første hjem på Stavnsbjerg.

Vi havde hvert forår forsigtigt luftet det på græsplænen, dog først efter at have forvisset os om, at der ingen kom på vejen. Nu var det mørnet i den lange ventetid, og i den stærke storm blev det slidt op til det hvide kors. Om aftenen samlede vi stumperne sammen fra stikkelsbærbuskene og delte dem som minde.

Den aften var der fest i hvert eneste afstemningslokale, og vi havde indøvet for-

skellig underholdning til resultaterne kom. Det blev den største dag, vi har oplevet!

I mine gemmer har jeg fundet et gammelt brev, som min søster Dorothea Eriksen, Stenderup, har skrevet 3. februar 1920 om forberedelserne til deres fest:

»Vi har travlt med forberedelserne til festen alle vegne. Vi skal samles om aftenen nede i Stenderup kro. Ja, du må hellere høre vort program: Kl. 8 morgen hejses alle flag til tops. Kl. ½9 samles vi ved skolen og hejser skolens flag og synger: »Hil dig vor fane«. Så ned og stemme, hvem der kan. Kl. 1 er der fælles køretur til Dybbøl for alle børn og hvem der kan. Så tilbage til kl. 3, hvor alle børn og gamle skal have gratis kaffe i kroen, og vi skal synge lidt for dem. Så samles vi alle i kroen kl. 8; der skal vi have gratis kaffe, det vil sige, der bliver jo samlet ind til det. Der er lovet 26 tærter, 16 formkager og en hel masse småkager, og så skal bageren bage 400 rundstykker og Wienerkringle af 30 pund mel. Så vi må da nok kunne få en god kaffe, skulle man tro, vi er 270 ialt.

I Nybøl har de fået samlet 4500 mark ind til det kaffebord, det er jo vældigt.«

Familien Dietrich, muligvis en hånd af hans initialer er

En no

AF ELISABETH

*Overbibliotekar
nå, skriver om
som tiårig dren
hvor han blev
hjem.*

I foråret 1821
rå for at blive
der – det blev
han havde i t
hjem. Beretnin
milieoptegnelse
om et smukt f
skedne livsvilk

Drengen he
Han var født 1
nant, toldfunk

da gøres ud fra SSV's danske og nordiske overbevisning. Kan det danske parti ud fra denne holdning i de kommende år overbevise vælgerne om, at netop SSV's politik her er den rigtige, vil der også fortsat være chancer.

Set i sin helhed er valgresultatet derfor nok tilfredsstillende men ikke så godt, at det ikke må føre til alvorlige overvejelser om, hvordan man både bliver i stand til bedre at fastholde alle vælgere og samtidig vinde de nye, der alene kan give SSV fornyet fremgang og dermed sikre det danske partis fremtid.

SSV opstiller kun i 14 af de ialt 44 valgkredse. I de 14 valgkredse, hvoraf nogle også rækker ind i Holsten, nåede SSV på 4,25 pct. Og ses der helt bort fra de fire ejderoverskridende valgkredse, fik SSV i de resterende 10 kredse ialt 6,01 pct.

Sammenligningen af en række lokale

SSV-stemmetal viser helt klart, hvor vanskeligt et valg det var.

	1979	1983
Lyksborg	357	286
Skovlund	138	142
Harreslev	983	1103
Vesterland	295	300
Nibøl	187	186
Læk	262	370
Risum-Lindholm	162	144
Husum	362	456
Bredsted	94	120
Nordstrand	30	17
Tønning	278	253
Slesvig	1165	1207
Egernførde	415	382
Rendsborg	217	194
Kappel	247	235

Som helhed kan man derfor sige: Godt, at det gik, som det gik.

En notesbog fra 1898

Af INGEBORG POULSEN

Fru Ingeborg Poulsen, Åbenrå, har skrevet lidt ud af en gammel dag- og regnskabsbog, der har tilhørt hendes faster, Anna Hanssen, Nørremølle.

Faster Anna boede sammen med sin mor på aftægtet på Nørremølle fra 1891. I den gamle notesbog skriver hun:

1. August 1898 – 45 mark i kassen.

5. august havde jeg fremmede, har hos bageren købt for 1,40 mark.

Varer 1.70 m. Et brød 0.40 m.

50 mark fik jeg af farbroder.

September d. 22.

Jeg var til Sønderborg i dag og betalte min vaskegryde 45 mark, en ny hat 3 mark.

Så solgte jeg en snes æg 1.10 mark, købte varer for disse penge.

Har nu tilbage 40 mark af farbroders penge.

1. oktober. Jeg fik 100 mark, som jeg havde tilgode af Johan, men har betalt til kirkeligt samfund, brandpenge og andet til husholdningen som kød og flæsk og smør og har nu 10. okt. 126 mark.

2. oktober. Jeg har været i Sønderborg og betalte min sorte kjole. Syløn 6.64 mark. Sko 6.50 m. Kjød og flæsk 3.30 og andet til huset 5.89 m. Ialt givet ud 22,43 m.

91 mark i kassen.

1. oktober 1898: Købt 2000 tørv 7 mark.

November 1898. Jeg rejste til Aabenraa

sidst i oktober, blev udvist. Jeg ningerne er jo ikke vil jeg mindes læ til?

10 mark omtr.

22. nov. 70 m.

Sidste søndag

Ullerup og syge

Bidraget blev s

flestes vedkomm

ket foredrag om

Brorson af Kasp

Den 16. dec. l

14 mark havde

mark i kassen.

Julen 1898.

I julen var je

var jeg som sædv

men vi havde sle

Dorthea venter s

i Ullerup, og 2 d

oppe, og jeg kør

Nytårsdag 18

men gik om forn

Schmidts. Jeg bl

men med dem, o

jeg spiser hos de

Schmidt, senere

det lærer ved de

Myndighederne

syd på, men han

3. januar på

Hans Peter, Joh

Han talte med H

men holdt ligeg

fik jeg fra H.P. :

Den 26. jan. er l

Den 24. købt

Kjøbt majs til h

Den 25. har je

Juli 24. fik jeg

the Iversen har v

Jeg har brugt fr

sidst i oktober, da frk. Jessen og Carlsen blev udvist. Jeg var der i 14 dage. Udvisningerne er jo ikke hørt op endnu. Dette år vil jeg mindes længe, og hvad skal det blive til?

10 mark omtrent gav jeg ud på rejsen.

22. nov. 70 mark i kassen.

Sidste søndag var der møde hos Kyd i Ullerup og sygeforeningen blev oprettet. Bidraget blev sat til 2 mark årlig for de flestes vedkommende. Vi fik så et udmærket foredrag om salmedigteren Hans Adolf Brorson af Kasper Jensen.

Den 16. dec. I dag var jeg i Sønderborg, 14 mark havde jeg med – gav 13 ud. 47 mark i kassen.

Julen 1898.

I julen var jeg hjemme. Hos Krestens var jeg som sædvanlig juleaften og juledag, men vi havde slet ingen fremmede juledag, Dorte venter sig snart. 2. juledag var jeg i Ullerup, og 2 dage efter var børnene deroppe, og jeg kørte med dem hjem.

Nytårsdag 1899 var jeg hos morbrors, men gik om formiddagen og var inde hos Schmidts. Jeg blev og spiste haresteg sammen med dem, det bliver nok sidste gang jeg spiser hos dem der i det mindste. (J. H. Schmidt, senere Vojensgård, var dansksindet lærer ved den tyske skole i Snogbæk. Myndighederne ville derfor forflytte ham syd på, men han valgte at tage sin afsked.)

3. januar på Krestens fødselsdag kom Hans Peter, Joh. Og Marie og Schmidts. Han talte med Hans Peter om sine sager, men holdt ligegodt skole endnu. Den 17. fik jeg fra H.P. 50 mark.

Den 26. jan. er lille Rigmor født.

Den 24. købt 1400 pund kul. 10 mark. Købt majs til hønsene, 1.50.

Den 25. har jeg 37 mark i kassen.

Juli 24. fik jeg 61 alen lærred, som Grethe Iversen har vævet, væverløn 10,80 m. Jeg har brugt fra 16. dec. 1897 til jan.

1899 515 mark, deraf 50 til forsamlingshuset. 1899 d. 26. august havde jeg en fornøjelig fødselsdag. Farbroder havde sendt mig 100 mark.

1899 d. 8. juni kom farbroder Hans Peter fra England og rejste i dag d. 26. Gud velsigne og bevare ham. Han gav mig 50 mark. Fik 80 m. renter fra Rasmus.

29. juli 1900 fik jeg min årlige rente fra Johan 178 mark. Den 28. september. Jeg kom hjem fra rejse på faders fødselsdag. Har været borte i 3 uger. Jeg har hørt meget godt, mange gode foredrag, som jeg længe kan have godt af. O Gud ske lov for nådens ord, som trøster dem, der græder.

2. januar 1901.

Så er århundredet nu sunket i sin grav, og vor kære gamle Andreas ligeså. Han døde natten før juleaften. Det var strengt for mig at modtage budskabet i Aabenraa, men Gud ske lov, han fik så god pleje, og at Kirsten kunne komme. Hans datter Marie var også hos ham, da han døde. Nu er han fri for vinterkulde og slap fri for alderdomssvaghed, han arbejdede til 2 dage før han døde. Vor herre hjælpe os alle at samles med ham igen. (Andreas var en gammel tro medhjælper på gården, han passede brændevinsbrænderiet i farfars tid, han havde en stue på aftægtet).

I 1900 har jeg i indtægt haft 485 mark 60 pg. 50 mark har jeg.

435 mark og 60 pg har jeg brugt til føde og andet og klæder.

2 mark giver jeg til sygeforeningen, 2 m til kristeligt samfund, 1 m til skoleforeningen, 2 m til brandpenge og 3 m hvert fjerdingår til frimenigheden. Den 2. januar 1901 betalt mit træ, 2 meter = 12 mark.

Den 5. februar solgt det gule sengested. 6 mark.

14. marts var lille Johanne hos mig i 14. dage. I Sønderborg købte jeg et sølvfingerbøl til Marie i Stubbom, et par knapper til Laurids, et sølvfingerbøl til Ingeborg

Andresen. Betalte min trøje til fru Karberg. Gav omtrent 24 mark ud, så jeg har kun 22 mark.

Den 26. marts er lille Ingeborg født.

April 1901. Jeg fik en ny kjole og ny regnkåbe til pinsen, som fru Karberg syede, hun tog 15,75 mark.

Har købt et par støvler til 4 m 50 pg og et silkeforklæde.

Sådan fortsætter Faster noteringerne af de beskudne indtægter og udgifter ind imellem fortæller hun oplevelser:

Jeg var i Aabenraa løverdag d. 5. Om søndagen var Hans Peter, Lene og jeg nede på Schweits (senere Folkehjem) at høre Thomsen.

1. juni året 1903. Jeg har nu betalt de 100 mark til kirken. 29 august. De sidste penge til Sundeved Frimenighedskirke er betalt. 1906, den 27. juni kom farbroder fra England, og han rejste 24. juli.

Der har været mange fornøjelige gilder med familie og det har været fornøjeligt men travlt, da en af pigerne blev syg og kjed. Jeg har hjulpet dem meget, som har været en glæde. Måske er det sidste gang, vi ser den kære farbroder hernede på jorden, hvem ved det uden han Herren, som tæller dag og time.

Jeg fik lige brev, at Mads Nielsen i Skærrup er død, fred med hans minde, han har sit overstået og er havnet der, hvor der er godt at være.

10. juni 1907.

I år er pigerne begyndt på Sandbjerg. Agnete flyttede derned lige efter påske, og Marie da hun kom hjem fra Norge 14 dage før maj. Det er et stort arbejde, Christens har haft med udstyrelsen af palæet og pigerne jo også.

Gud give dem lykke. Gæsterne begynder lidt småt at komme. Hr. Kieler er den

første. Og i aften kom der en sygeplejerske Ingeborg Andersen.

Det har været bygevejr hele dagen, og vi har ild i kakkelovnen.

29. august 1910. Jeg ser, at jeg ikke har skrevet siden 1907.

I 1908 var farbroder fra England her igen.

I 1909 var jeg 60 og havde en fornøjelig fødselsdag, som blev holdt inde og jeg fik mange gaver.

1910. Nu har farbroder været her igen, og jeg fik 50 mark, som jeg benyttede til et nyt komfyr, det kostede ellers 74 mark.

Nu stunder fødselsdagen igen til. Gud ved, hvor mange jeg endnu skal opleve. Ham være pris og tak for al sin godhed.

1919. 70 års fødselsdagen blev forskjellig fra de andre. Vi har haft den store krig og nu den deraf følgende dyrtid.

Således gav jeg for lidt over 12 pund kød til steg 67 mark 3 pund smør 18 m. en ost 5 mark. 2 pund mel fik jeg af søster Marie og 10 æg. Jeg fik en del levnedsmidler foræret. Søster Ingeborg sendte en pakke med kaffe, sukker, fint mel og chokolade, som kom dagen efter. Jeg fik 3 tærter foræret, og jeg havde hjælp af Agnete, Rigmor og Ingeborg. Vi spiste inde og drak kaffe hos mig om eftermiddagen. Om aftenen fik vi risfløderand med abrikoser. Hans Peter kom ikke. Han er alt for optaget efter at være bleven minister. I år er det også sidste år, at Christen og Dorteia råder i Nørremølle. Det er vemodigt at tænke på. Jeg har nydt meget godt hos dem. Gud lønne dem derfor.

Faster Anna døde 21. januar 1934.

Hun var en af de stille, men hun gjorde en stor indsats med sin danskundervisning i den tyske tid.

Bogan

Et herred i Sy

Paul Tappe: Det Rigt ill., indb. 2 Sydslesvig/Rosen

Siden Studica bogen om Nørre vi ventet på en vigske herredsbe gende bog kan d videreførelse af Den er nærmest telse af Paul Tap gamle Læk. Det udstyr, bortset årsager har flytt residerne over p tillæg har man sterne til tysk, foranstaltning, d henvender sig ti ning som til dan

Men hvad m »Det gamle Kæ ningen blev afsl måske kun det ti eftersom det si 1920, sigtes der blot til tiden før der ikke på Kæ strækning, for d Skovlund og de medtaget, fordi er lagt ind unde

Kuriøst nok indledende over red omfatter. Ti teren – lidt for lingen går tilbag skerne er ikke e mener man ikke Sønderjylland f

Men nu til det